

**POWIATOWA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W LEGNICY**

SEKCJA BADAŃ MIKROBIOLOGICZNYCH

Egzemplarz nr: 01

Edycja: 09

INSTRUKCJA ROBOCZA

IR-15/SBM

**Sposób przyjęcia próbki materiału biologicznego
i przekazania jej do laboratorium**

OPRACOWAŁ	ZARZĄDZA	ZATWIERDZIŁ
Imię i nazwisko: Anna Baldys	Funkcja: Kierownik Techniczny obszaru badań z mikrobiologii medycznej w SBM	Imię i nazwisko: Małgorzata Urbaniak
Data: 02.01.2024 r.		Data: 02.01.2024 r.
Podpis: (w oryginale) Anna Baldys		Podpis: (w oryginale) Małgorzata Urbaniak

DOKUMENT STANOWI WŁASNOŚĆ POWIATOWEJ STACJI SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNEJ W LEGNICY.
BEZ PISEMNEJ ZGODY DYREKTORA NIE MOŻE BYĆ W ŻADEN SPOSÓB KOPIOWANY I WYKORZYSTYWANY.

PSSE w LEGNICY SBM	INSTRUKCJA ROBOCZA	Strona/ stron	1/4
	IR-15/ SBM	Edycja 09	Wersja 01
	Sposób przyjęcia próbki materiału biologicznego i przekazania jej do laboratorium	Data wydania	02.01.2024 r.
		Nr egzemplarza	01

1. PRZEDMIOT INSTRUKCJI

Przedmiotem instrukcji jest opis procesu dotyczącego:

- sposobu pobrania próbek kału w postaci wymazów z kału, wymazów z odbytu,
- przyjęcia od pacjenta pobranych próbek,
- przyjęcia próbek szczepów bakteryjnych, przekazywanych przez podmioty medyczne,
- przekazania próbek do laboratorium w celu wykonania badania zgodnie z aktualnymi procedurami badawczymi,
- sposobu odbioru wyników wykonanych badań.

2. ODPOWIEDZIALNOŚĆ

- 2.1. Za wdrożenie instrukcji oraz nadzór nad jej realizacją odpowiada Kierownik Techniczny obszaru badań z mikrobiologii medycznej w SBM.
- 2.2. Przestrzeganie instrukcji obowiązuje każdego kogo ona dotyczy.

3. WYPOSAŻENIE

- druki zleceń na badania: F-14/PJ-07, F-16/PJ-07, F-17/PJ-07,
- samoprzylepne numerki do kodowania próbek,
- zestawy podłoży transportowych: Stuarta, Carry-Blaira lub Amiesa,
- statyw na probówki,
- zamykany pojemnik opatrzony napisem: „Materiał zakaźny”,
- druki wyników badań: F-06/PJ-11, F-25/PJ-11,
- druk ZLB-1,
- elektroniczny system LABSOR: rejestracja zleceń, próbek, pacjentów, klientów oraz rejestracja, edycja, wydruk i archiwizacja wyników.

4. TRYB POSTĘPOWANIA

4.1. Informacje ogólne

- wydawanie zestawów podłoży transportowych, zleceń na badanie próbek odbywa się od poniedziałku do czwartku w godzinach: 8⁰⁰-10³⁰ w gabinecie nr 14 (punkt przyjęcia opisany: „Badania do celów sanitarno-epidemiologicznych”) pod nadzorem pracownika Oddziału Epidemiologii PSSE w Legnicy,
- przyjęcie pobranych próbek odbywa się:
 - a) w poniedziałek i czwartek w godzinach 8⁰⁰-10³⁰ - pracownicy branżowi,
 - b) we wtorek w godzinach 8⁰⁰-10³⁰ - uczniowie-studenci-doktoranci,
 - c) od poniedziałku do czwartku w godzinach 8⁰⁰-10³⁰ - osoby z nadzoru epidemiologicznego: nosiciele, ozdrowieńcy oraz osoby ze styczności.

Osoba pełniąca nadzór epidemiologiczny nad pacjentem określa:

- rodzaj grupy badanego pacjenta,
- termin zgłaszania się na badanie,
- ilość pobranych próbek do badania.

Próbki do badań na nosicielstwo *Salmonella*, *Shigella* (branżowi, uczniowie-studenci-doktoranci, nosiciele, ozdrowieńcy, osoby ze styczności) są przyjmowane od osób, które w ciągu ostatnich 7 dni nie miały objawów biegunki oraz od osób, które są minimum 7 dni po zakończonej antybiotykoterapii,

PSSE w LEGNICY SBM	INSTRUKCJA ROBOCZA	Strona/ stron	2/4
	IR-15/ SBM	Edycja 09	Wersja 01
	Sposób przyjęcia próbki materiału biologicznego i przekazania jej do laboratorium	Data wydania	02.01.2024 r.
		Nr egzemplarza	01

- d) od poniedziałku do piątku w godzinach 8⁰⁰-10³⁰ od osób chorych.
Próbki od osób chorych przyjmuje się jak najszybciej po wystąpieniu objawów choroby, możliwie przed podjęciem leczenia przeciwbakteryjnego, zgodnie ze zleceniem lekarza lub ustaleniami z pacjentem,
- e) w srodę dostarczane są próbki z nadzoru epidemiologicznego przekazywane przez pacjentów do PSSE w Jaworze. Osoba przewożąca próbki z PSSE w Jaworze do PSSE w Legnicy składa oświadczenie, w którym m.in. zobowiązuje się do zachowania tajemnicy w związku z transportem dokumentacji laboratoryjnej, zabezpieczeniem próbek przed zniszczeniem oraz dostępem do nich osób nieuprawnionych. Próbki te dostarczane są w zamkniętym pojemniku opatrzonym napisem: „Materiał zakaźny” wraz ze zleceniami na wykonanie badań: F-14/PJ-07,
- przed badaniem należy uiścić opłatę wykonując przelew na rachunek bankowy PSSE w Legnicy. Przedpłata dotyczy takich grup badanych pacjentów jak branzowi i chorzy,
 - odbiór wyników: F-06/ PJ-11 odbywa się w sposób zadeklarowany na zleceniu:
- a) odbiór osobisty bądź przez osobę upoważnioną jest możliwy we wtorek w godzinach: 8⁰⁰-10³⁰ w gabinecie nr 14,
- b) odbiór przez internet jest możliwy po zalogowaniu się na stronę: <https://www.gov.pl/web/psse-legnica/odbiór-wyników-online> oraz podaniu nr pesel i nadanego ID badania przy rejestracji zlecenia,
- wyniki badań w kierunku pałeczek schorzeń jelitowych są archiwizowane przez PSSE w Legnicy w formie elektronicznej, zlecenia do badań w formie papierowej zgodnie z Instrukcją Kancelaryjną Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Legnicy,
 - wyniki badań osób objętych nadzorem epidemiologicznym PSSE w Jaworze, odpowiednio zabezpieczone przekazywane są pracownikowi PSSE w Jaworze posiadającemu upoważnienie, w którym deklaruje zachowanie poufności,
 - wynik badania identyfikacji szczepu bakteryjnego (F-25/ PJ-11) oraz druk ZLB-1 przekazywany jest do Oddziału Epidemiologii PSSE w Legnicy lub innej jednostki terytorialnej PSSE i jest podstawą do objęcia nadzorem epidemiologicznym pacjenta bądź członków jego rodziny,
 - z treścią niniejszej instrukcji można się zapoznać na stronie internetowej PSSE w Legnicy: <https://www.gov.pl/web/psse-legnica>,
 - informacja o sposobie pobrania próbek jest dodatkowo umieszczona na tablicy informacyjnej zawieszanej obok wejścia do punktu przyjęcia. W szczególnych przypadkach aktualne informacje dotyczące badań dla celów epidemiologicznych są dostępne na stronie internetowej PSSE w Legnicy,
 - rodzaj poszukiwanych etiologicznych czynników zakażenia przewodu pokarmowego:
- a) grupa pacjentów: branzowi, uczniowie-studenci-doktoranci - pałeczki z rodzaju *Salmonella*, *Shigella*,
- b) grupa pacjentów: chorzy - pałeczki z rodzaju *Salmonella*, *Shigella*, *Yersinia*,
- c) grupa pacjentów: ozdrowieńcy, nosiciele, osoby ze styczości - pałeczki z rodzaju *Salmonella* lub *Shigella* w zależności od przyczyny zachorowania,
- d) szczep bakteryjny do identyfikacji serologicznej: określony serowar *Salmonella* bądź podgrupa i/lub typ serologiczny *Shigella*,
- czas oczekiwania na uzyskanie wyniku badania:
- a) grupa pacjentów: branzowi, uczniowie-studenci-doktoranci - do 5 dni (wynik ujemny do 2 dni),
- b) grupa pacjentów: chorzy - do 14 dni (wynik ujemny do 7 dni),
- c) grupa pacjentów: ozdrowieńcy, nosiciele, osoby ze styczości - do 14 dni (wynik ujemny do 7 dni),
- d) identyfikacja serologiczna szczepu bakteryjnego - do 7 dni.

PSSE w LEGNICY SBM	INSTRUKCJA ROBOCZA	Strona/ stron	3/4
	IR-15/ SBM	Edycja 09	Wersja 01
	Sposób przyjęcia próbki materiału biologicznego i przekazania jej do laboratorium	Data wydania	02.01.2024 r.
		Nr egzemplarza	01

4.2. Sposób pobrania próbek kału w postaci wymazów z kału

- próbki kału w postaci wymazów z kału może pobierać pacjent, osoba go reprezentująca (dotyczy pacjentów małoletnich lub niepełnosprawnych posiadających opiekuna itp.) lub uprawniony pracownik medyczny,
- próbki pobiera się przez 3 kolejne dni i dostarcza do punktu przyjęcia w PSSE w Legnicy. Można zrobić jednodniowe przerwy w poborze próbek,
- kał należy oddać do czystego, suchego naczynia jednorazowego użycia (np.: papier lub talerz papierowy),
- kał pobrać wymazówką z zestawu transportowego do podłoża transportowego (Stuarta, Carry-Blaira lub Amiesa). Należy włożyć do stolca wymazówkę, obrócić ją kilkakrotnie w materiale kałowym, szczególnie w tych miejscach gdzie znajduje się: krew, śluz, ropa i pobrać próbkę kału wielkości orzecha laskowego,
- umieścić próbkę w probówce z podłożem transportowym i szczelnie zamknąć zatyczką. Pobór próbek kału w postaci wymazu z kału w podłożu transportowym wynika z faktu, iż przewidywany czas dostarczenia próbek do badania wynosi ponad 2 godziny.
- na każdej etykietce próbki umieścić:
 - a) nazwisko i imię pacjenta,
 - b) datę i godzinę pobrania próbki
 - c) nr pobrania próbki np.: I, II, III
- wypełnić dane na zleceniu w części przeznaczony dla pacjenta lub osoby go reprezentującej i przekazać je wraz z pobranymi próbkami. Probki pobrane do podłoża transportowego przechowywane się maksymalnie do 96 godzin, w temperaturze chłodziarki, bez dopuszczenia do ich zamrożenia.

4.3. Sposób pobrania próbek wymazów z odbytu

Wymaz z odbytu powinien być pobrany przez uprawnionego pracownika medycznego. Wymaz z odbytu pobiera się przez kilkakrotne obrócenie zwilżonej jałowym 0,85% NaCl wymazówki włożonej na głębokość około 5 cm poza zwieracz odbytu, tak aby na waciku znalazły się fragmenty złuszczonego nabłonka końcowego odcinka jelita grubego. Pobrane wymazy z odbytu dostarcza się w ciągu 2 godzin do laboratorium, w temperaturze otoczenia bez dopuszczenia do ich zamrożenia.

4.4. Postępowanie z próbkami w punkcie przyjęcia:

- pracownik punktu przyjęcia przyjmując próbki od pacjenta lub osoby go reprezentującej sprawdza ich opis zgodny z punktem 4.2., dokonuje wstępnych oględzin, nadaje kod literowo-cyfrowy zgodnie z załącznikiem nr 03/IR-19/SBM oraz rejestruje w elektronicznym systemie LABSOR: zlecenie, próbki, pacjenta oraz klienta jeśli dotyczy,
- następnie próbki umieszcza się w statywie zgodnie z kolejną numeracją,
- na dołączonym do próbek zleceniu F-14/PJ-07 lub F-16/PJ-07 w części przeznaczony dla pracownika punktu przyjęcia osoba nadzorująca umieszcza kody próbek, nadaje nr zlecenia oraz poświadcza podpisem ich przyjęcie,
- następnie statyw z probówkami oraz dołączone do nich zlecenia umieszcza się w zamkniętym pojemniku, opatrzonym napisem „MATERIAŁ ZAKAŹNY” oraz przenosi do windy przeznaczonej wyłącznie do transportowania materiału biologicznego,
- transport próbek windą poprzedza się informacją telefoniczną do obszaru badań z mikrobiologii medycznej w SBM o ich przekazaniu.

PSSE w LEGNICY SBM	INSTRUKCJA ROBOCZA	Strona/ stron	4/4
	IR-15/ SBM	Edycja 09	Wersja 01
	Sposób przyjęcia próbki materiału biologicznego i przekazania jej do laboratorium	Data wydania	02.01.2024 r.
		Nr egzemplarza	01

- w obszarze badań z mikrobiologii medycznej pojemnik z próbkami przenosi się do pokoju posiewów.
- 4.5. Próbki szczepów bakteryjnych przesłane na pożywki agarowe, dostarczane są przez podmiot medyczny kurierem w szczelnie zamkniętym pojemniku, w temperaturze otoczenia bezpośrednio do laboratorium (okienko -1 piętro). W laboratorium pracownik nadaje nr zlecenia próbie szczepu, umieszcza w formularzu F-17/PJ-07 wszelkie niezbędne dane na podstawie przekazanego z próbką druku ZLB-1 oraz nadaje nr kodowy próbki zgodnie z załącznikiem nr 03/IR-19/SBM. Rejestrację zlecenia, zapisy z przebiegu identyfikacji serologicznej wraz z końcowym wynikiem umieszcza się w formularzu F-08/IR-19/SBM lub F-16/IR-19/SBM oraz na formularzu wyniku F-25/PJ-11 i druku ZLB-1. Wynik wraz z drukiem ZLB-1 przekazuje się bezpośrednio do Oddziału Epidemiologii PSSE w Legnicy bądź innej jednostki terytorialnej stacji sanitarno-epidemiologicznej.
- 4.6. Po zakończeniu badań pracownik obszaru badań z mikrobiologii medycznej sporządzone wyniki na formularzach F-06/ PJ-11, zadeklarowane przez pacjenta do odbioru osobistego przekazuje do punktu przyjęcia.
- 5. Dokumenty związane**
 - 5.1. Załącznik nr 03/IR-19/SBM „Sposób oznaczania próbek, płytek, probówek w badaniach z mikrobiologii medycznej”.
 - 5.2. F-06/ PJ-11 „Wynik badania mikrobiologicznego dla celów nadzoru epidemiologicznego”.
 - 5.3. F-25/ PJ-11 „Wynik identyfikacji serologicznej próbki szczepu bakteryjnego [...]”.
 - 5.4. F-14/ PJ-07 „Zlecenie na badanie mikrobiologiczne dla celów nadzoru epidemiologicznego”.
 - 5.5. F-16/PJ-07 „Zlecenie na badanie mikrobiologiczne dla celów nadzoru epidemiologicznego-badania płatne”.
 - 5.6. F-17/PJ-07 „Zlecenie wykonania identyfikacji serologicznej próbki szczepu bakteryjnego [...]”.
 - 5.7. F-08/IR-19/SBM „Zeszyt identyfikacji serologicznej szczepów *Salmonella*”.
 - 5.8. F-16/IR-19/SBM „Zeszyt identyfikacji serologicznej szczepów *Shigella*”.
 - 5.9. Druk ZLB-1 załącznik nr 1 do RMZ Dz. U. poz. 594 „Zgłoszenie dodatniego wyniku badania w kierunku biologicznych czynników chorobotwórczych”.
 - 5.10. Podręcznik pod redakcją Marka Jagielskiego „Etiologia, obraz kliniczny i diagnostyka ostrych zakażeń i zarażeń przewodu pokarmowego oraz zatruc pokarmowych”.
 - 5.11. Rekomendacje Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH i KIDL pod redakcją dr n. med. Jolanty Szych „Rekomendacje laboratoryjnej diagnostyki zakażeń przewodu pokarmowego bakteriami rosnącymi w warunkach tlenowych oraz mikroaerofilnych”.
 - 5.12. Certyfikat kontroli terminu przeżywalności pałeczek z rodzaju *Enterobacteriaceae* w podłożu transportowym.
 - 5.13. Instrukcja Kancelaryjna Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej.